

heemkundige kring
Meise-Oppem-Wolvertem

Berla

driemaandelijks tijdschrift

nummer 32 juni 1993

Berla

**HEEMKUNDIGE KRING
MEISE-OPPEM-WOLVERTEM
EN OMGEVING**

ZETEL VAN DE KRING :
BERLA vzw.
BRUSSELSESTEENWEG 73
1860 MEISE.

RAAD VAN BEHEER

S. Van Hemeldonck - Van Antwerpen, ere-voorzitter
R. Moyson, ondervoorzitter
R. Moerenhout, secretaris
J. Cornelissen, penningmeester
R. Moreau

P. Carrière
M. Van den Broeck
J. De Cuyper
F. Coene
R. Beeck
A. Jacobs

ONS TIJDSCHRIFT

- . verschijnt driemaandelijks
- . jaarabonnement & lidgeld 300 frank
- . los nummer 100 frs.
- de auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdrage

ASLK 001-1189490-55

BERLA VERZAMELT :

- . alle documenten over de fusiegemeente Meise zoals oude weekbladen, knipsels, zichtkaarten, foto's, strooibrieven, affiches, landkaarten...
- . alle documenten over inwoners van de gemeente zoals doodsprentjes, familiearchief, foto's, akten van koop en verkoop, kavelbrieven...
- . alle voorwerpen in verband met ambachten en stielen van vroeger, boerenalaam, leefmilieu en gewoonten van onze voorouders;
- . werp niets weg, contacteer eerst Berla !

ONZE BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

- . toegankelijk iedere woensdag van 14u. tot 17 u. (behalve op feestdagen en in de vakantieperiode).

ONZE HEEMBABELAVOND

- . iedere tweede maandagavond van de maand om 20 u nodigen wij belangstellenden in de plaatselijke geschiedenis uit voor een gezellige "heembabbelavond" in ons lokaal. Resultaten van opzoekingen en andere heemkundige ervaringen kunnen er uitgewisseld worden.

INFO

- . voor dringende vragen kan men telefonisch terecht bij :
Mevr. S. Van Hemeldonck op 02/269.29.26
Roger Moerenhout op 03/888 00 96.

EEN TERUGBLIK..... OF IETS MEER

Met de vakantie voor de deur toch nog een terugblik op het eerste halfjaar 1993 voor Berla, inzonderheid om aan te tonen dat de kring beslist springlevend is en meer dan ooit klaar om ons aller cultureel erfgoed op een voetstuk te zetten. Berla blijft zeker niet bij de pakken zitten...

Op de Algemene Ledenvergadering van 25 maart mocht ik als secretaris de activiteiten van de kring voor 1993 voorstellen. In de eerste plaats was er uiteraard aandacht voor het tijdschrift dat de kring blijft uitgeven en dat steeds kwalitatief beter en beter aan het worden is. Daarnaast is Berla bijzonder trots op haar archief en bibliotheek die dank zij de ijver van vooral Mevrouw E. Van Hemeldonck en Achiel Jacobs op korte tijd opnieuw toegankelijk werd voor de leden. Die bibliotheek zal Berla in de toekomst in functie van haar mogelijkheden verder blijven uitbouwen. Beslist vermeldenswaard is zeker het initiatief van Florent Coene om iedere 2de maandag van de maand een "heembabbelavond" in ons lokaal te houden. Een activiteit die uiteraard nog moet groeien, maar die we zeker in stand houden, wellicht zelfs uitbreiden of aanpassen in functie van wat de leden wensen.

Verder ging de kring met steun van de cultuurfondsen van de gemeente opnieuw aan de slag in het voordrachtencircuit. Samen met het Davidsfonds werd een eerste voordracht ingericht met Jos Laureys over "Humoristische uitspraken over het dier en de mens in de volkstaal". Vervolgens brusselde Geert Van Istendael voor Berla gezamenlijk met het Karel Bulsfonds, het Vermeylenfonds en het Davidsfonds. Diezelfde cultuurfondsen staken ook hun schouders onder de geplande heemkundige reis van Berla naar Bokrijk. Of hoe culturele samenwerking in Meise werkelijkheid is.

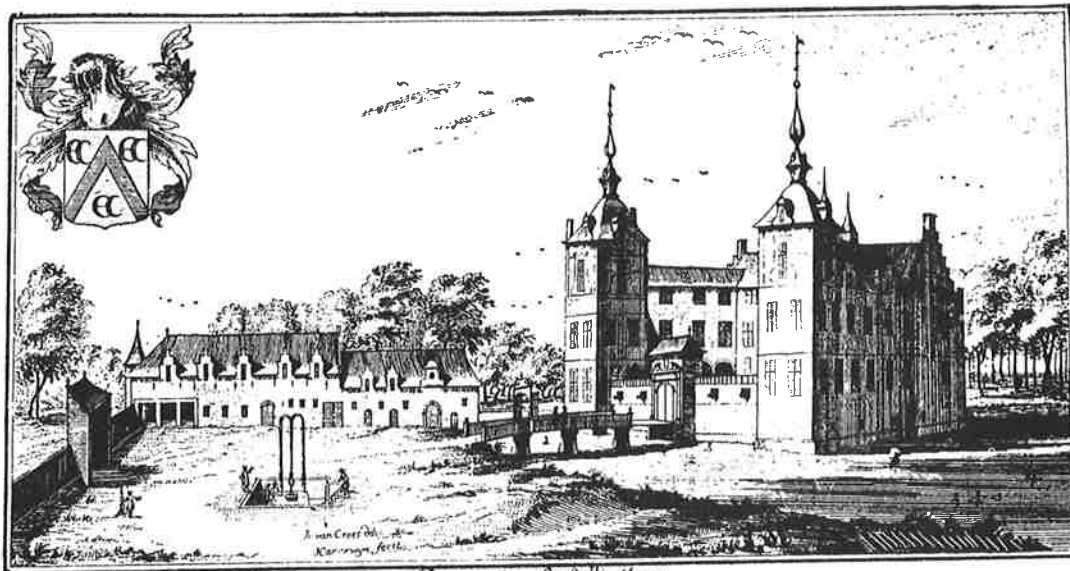
Het eerste halfjaar van 1993 was duidelijk goed voor Berla. En als we om deze terugblik af te ronden al eens vooruitblikken, blijkt dat de vakantie eigenlijk nog niet voorbij zal zijn als de kring reeds aan de slag gaat en meewerkt aan de stoet in St.-Brixius-Rode. Hier is Julia De Cuyper - Cornelissen ons werkpaard. Enkele weken later volgt dan de Open Monumentendag. Berla zorgde ervoor dat tegen die dag baron d'Hooghvorst zijn sabel terugkrijgt evenals een verdiende oppoetsbeurt. Een realisatie die we bekronen met een tentoonstelling in de "oude pastorie van Meise". Raoul Moyson en Mevr. E. Van Hemeldonck zijn hier de voortrekkers.

Berla wil en zal het culturele patrimonium van onze gemeente in alle opzichten blijven promoten. Daarvoor hebben wij uiteraard vele handen nodig. Deze terugblik besluiten we daarom met een oproep om werkend lid te worden van onze vereniging en mee te werken aan de bescherming en de bekendmaking van ons cultureel erfgoed. Aarzel niet, neem vandaag nog contact op !!

Roger Moerenhout
Secretaris

HET HOF VAN MEISE

Gezicht op het oude kasteel van Meise met bijgebouwen.

Op het voorplein naast de fontein en op de brug enkele edellieden. In de bovenste hoek links het wapen van Jan-Frans vander Ee :

" (van goud met een keper van lazuur en drie gotische letters E. van sabel). "

Door huwelijk en erfenis kwam "'t hof van Meise" of "'t hof van Immersele" in het bezit van Hendrik van Berchem en zijn vrouw Margareta van Werve. Zij verkochten de goederen in 1554 aan jonker Jan vander Ee en Anna van Bouchout :

"hoff met alle den huysinghe, schueren, stallen, baek ende branhuysen endt alle sijn andere edificien ende toebehoorten, winnenlands, bemden, boimgaerden, hophoff, wateringhen, euselen ende elsbroecken dewelke hij heeft liggende ende staende binnen de parochie van Meys ende daer toe oock sijne heirlyckheyt hooghe middel ende lagere justicien vogelrye paertrysederey, keuren ende breucken ende alle andere heerlycke rechters met oock sijn recht ende actie dewelcke hy heeft in de vroone .....uyt referendeert in alle manieren als nu ter tijd in tochte, besettende den heere Heer Willen van de Werve, riddere ende vrouwe Marguerite Scheyts sijn wettige geselline met oock de collatie van de costere tot Meys vors. Dies heeft vors. Joncker Jan vander Ee ende jouffr. Anna belooft ende gelooft mets desen uyt te rycken ende geven den vors. heer Henrick voor alle vors. de somme van seven duysent Rsguldens eens : 3000 te Paeschen naercomende ; 2000 half Meye, 2000 te Kersmisse.

Cijnsen : meester Willem Martini, Raet ende Pensionaris Antwerpen 46stuyvers - te casseren; andere cijnsen te corten : pachten enz tot Kermesse voor verkoper, vanaf Kermesse voor kopers" (1)

1) Archief stad Brussel, farde nr 475.

Anna van Bouchout erfde van haar grootvader Laureys, die uit een bastaardtak van de "Bouchouts" stamde en van haar ouders Laureys van Bouchout en Margareta de Kempeneer, leenroerige goederen te Meise -Beigem en Humbeeck.
Laureys en Margareta werden in de Karmelietenkerk te Brussel begraven.

De familie vander Ee was afkomstig uit Brugge. Adriaen vander Ee nam actief deel aan de onderhandelingen in 1447 - 1448 gevoerd, om het bezit van Filips de Goede tot koninkrijk om te vormen, hij bleef dit nog schriftelijk doen na de terugkeer van de hiertoe afgevaardigde gezanten.

In de XVe eeuw vestigde de familie vander Ee zich in Brabant.. Te Mechelen fungeerden meermaals leden van deze familie als schepen van de stad. Eén vander Ee-lid maakte zelfs deel uit van de afvaardiging die in 1565 prinses Maria van Portugal, de verloofde van Alexandre Farnèse, ging afhalen. Lambrecht vander Ee, heer van St.-Stevens Woluwe, Rymelghem en Herent was gehuwd met Margareta Vander Noot. Hij overleed te Mechelen in 1546.

Hun zoon, Jan I vander Ee, huwde in 1540 met Anna van Bouchout. Toen zij op 30 maart 1554 de heerlijkheid Meise kochten werden zij één van de belangrijkste vazallen van de Oranje's van Grimbergen. Jan I vander Ee bracht leenhulde voor Meise op 30 juni 1556.

Deze jonge edellieden zijn de stamouders van een nieuwe welvarende familie die echter tegen het einde van de XVIIe eeuw door wanbeheer verarmd tenslotte uitsterft bij gebrek aan afstamming.

De oudste zoon van Jan I en Anna van Bouchout, Jan II vander Ee, werd als Amman van Brussel aangesteld op 12 januari 1589 en ridder op 27 januari 1593; hij sterft op 13 december 1607. Hij huwde Margareta de Sancto-Joanne die hem overleefde tot 1622. Zij worden zoals Jan I en zijn vrouw begraven in de kerk van de Paters Karmelieten te Brussel.

Jan II vander Ee en zijn vrouw hadden als kinderen :

- a) Jan III. Hij sneuvelt bij de bestorming van Oostende in 1602.
- b) Jan-Frans. Deze werd op 9 januari 1608 door de Aartshertogen Albrecht en Isabella benoemd tot Amman van Brussel in vervanging van zijn vader.

Jan - Frans was gehuwd met Maria Elvira d'Avarado d'Aguilar, afstammeling van een reeds ingeburgerd Spaans geslacht. Zij sterft in het jaar 1634.

Een jaar voor zijn overlijden verkoopt Jan-Frans vander Ee zijn goederen van Sint Stevens Woluwe aan Ferdinand van Boisschot ; hij sterft op 17 maart 1645.

Beide echtelingen werden in de kerk van Meise begraven. Hun monumentale grafzerk lag voorheen centraal in het koor en staat heden tegen de binnenmuur van de vroegere doopkapel.

D.O.M
 ET AETERNÆ MEMORÆ
 D. IOES FRAN: VANDER EE
 H.S.E
 CVM CONIVGE SVA
 D. MARIA ELVIRA ALVARADO
 OBIERE
 ANNO CHRISTI CID. IDCXLV
 MENSIS MARTII DIE XVII
 HAEC. ANNO CID. IDCXXXIV
 MENSIS IVNII DIE VI
 VIATOR
 BEATAM ILLIS REQVIEM
 APPRECAR
 SEQVERIS

D. FRANCISCVS VANDER EE
Acta van Dyck's penen. Dñs de Meys Prætor Ciuitatis Bruxellensis. Jacobus Jansson. fecit et incidit

De voornamen echtelingen hadden slechts één kind, Ferdinand te Brussel geboren op 18 april 1609 en dat jong gestorven is, waardoor de heerlijkheid Meise overgaat naar de jongere zuster van Jan-Frans :

c) Anna, vrouwe van Meise, zij blijft ongehuwd. Na haar overlijden gaan de goederen naar de afstammelingen van Jacob vander Ee, de jongere broer van Jan I. Jacob overleed te Antwerpen op 25 juni 1599 ; hij was gehuwd met Anna van de Werve, die stierf in 1610, beiden werden begraven in de St.-Michielskerk te Antwerpen.

Zij hadden als kinderen :

- a) Willem, alferes in Spaanse dienst, hij sneuvelt in Friesland.
- b) Cornelis, die sterft zonder afstammelingen na te laten.
- c) Maximiliaan, gouverneur van het kasteel van Hoogstraten. Hij sterft daar en wordt er in de kerk begraven. Hij was gehuwd met Anna de Provins, vrouwe van Laenenborgh. Te vermelden waard is dat deze Anna, door huwelijk vrouwe van Meise, op 23 juni 1652 "hoofdman" van de handboogilde St.-Martinus en St.-Sebastiaan gekozen werd. Zij was de eigenares van "'t Nieuwt Huys" het schuttershof gelegen op de weg naar Amelgem (2) dat zij bij schenking overmaakt aan de gilde met daarbij een halve bunder grond te Limbos gelegen bij de St.-Annakapel (2). Zij stelt evenwel als voorwaarde dat ten eeuwige dagen een jaargetijde voor haar zielerust en voor Jan-Frans vander Ee en Elvira d'Alverado zou opgedragen worden.

2) Schepenbrief 18.1.1677.

De schuttersgilde schijnt trouw aan deze voorwaarde voldaan te hebben, in de rekeningen van 1884 en 85 vinden we nog voor de maand januari "jaarmis voor vander Ee" - en met vermelding "Juffr. vander Ee"(4).

Jammer genoeg laat deze milde schenkster een onoverkomelijke schuldenlast na aan haar enig kind, Anna Vander Ee.

Op 26 november 1667 wordt het geheel van de goederen aangeslagen :

"erlichleyt Meysse onder Meysse, Rode, Nieuwenrode, Strombeek en Wolvertem enz.

"Schoon huys van plaisantie met vijver rontsomme; met optreckende bruggen en

"neerhoff of pluymenhoff, bosschelken ende schoon block met groote schoone

"dreven, twee schoone pachthoven warvan één bemetst met kareelsteen en gedekt

"met schaliën, met huysingen, stallinghen, schueren, landt, bemt, weyden, motte,

"vijvers en lavoiren; nog diversche hofsteden, huysingh en brouwereyen, niet

"inbegrepen hoffstadt en huysyngh "De Nieuwe Herberg" (3) en zes dw. lant

"gelegateerd door Jan vander Ee voor jaargetijde in kerk Meys.

"Aanbiedingen op 17 juni 1668 in huys deurwaerder tegen groote portael St.-Goedele

"tussen twee en vijf met getuygen - coopsom binnen 14 dagen, de renten zijn te

"bonifieëren aan koper".

De rechthebbenden worden een jaar later gedagvaard te Brussel op 17 oktober 1670 en twee dagen later in de parochie van Meise. Op 12 november 1671 wordt de Heerlijkheid Meise uiteindelijk bij decreet van de raad van Brabant toegewezen aan Barbara vander Linden, vrouwe van Staye.

Anna vander Ee die ongehuwd gebleven is, sterft in 1680 te Court-St.-Etienne als laatste van haar geslacht.

Voortaan behoort het "Casteel mette Schoonigheyt" aan de familie van der Linden d'Hooghvorst.

E. Van Hemeldonck - Van Antwerpen.

3) In 1684 afgebrand door de Fransen.

4) Zie ook tijdschrift Berla 1984 nr 6.

Berla vzw heeft nieuwe statuten. Het ontwerp daartoe werd voorgelegd aan de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering welke doorging op 25 maart en werd vervolgens goedgekeurd met eenparigheid van stemmen op de buitengewone algemene ledenvergadering van 7 april 1993. Op simpele aanvraag zenden we u graag de tekst van de nieuwe statuten toe.

TURN EN TASSIS IN WOLVERTEM (2).

DE HEERLIJKHEDEN VAN WOLVERTEM EN IMDE.

Tijdens de eerste jaren van zijn bewind heeft Filips II; koning van Spanje, een deel van zijn heerlijke rechten over Wolvertem, Rossem en Meuzegem afgestaan aan de heer van Imde. Vanaf dan, en dit tot het einde van het Ancien Régime, maken deze domeinen het goed van eenzelfde heer uit.

Op 24 december 1659 verheft Filips IV de heerlijkheid Imde tot baronie. De nieuwe baronie hangt af van het leenhof van Brabant. De baron moet de eed van trouw afleggen en de plichten vervullen die het feodale recht hem oplegt. Hij krijgt het recht deel te nemen aan de Staten van Brabant en zetelt er in de rangen van de adel. In die tijd behoort het goed - en de titel - toe aan Karel Verreycken. Deze sterft in 1680. Baron Verreycken laat één dochter na : Anna-Louisa. In 1673 huwt zij met Karel Lodewijk Antoon d'Alsace, graaf van Bousu, prins van Chimay en van het Heilig Roomse Keizerrijk, ridder van het Gulden Vlies.

Het gezin kent een talrijk nageslacht. De eerste twee kinderen waren jongens. Karel Lodewijk Antoon zal zijn vader opvolgen en Thomas Filip verkiest de geestelijke stand. In 1716 wordt hij aartsbisschop van Mechelen en in 1719 kardinaal.

Op 25 maart 1688 sterft graaf Karel Lodewijk Antoon d'Alsace. Zijn vrouw blijft nog in het bezit van Wolvertem, Imde, Rossem en Meuzegem tot 18 januari 1700. Op die datum komt haar oudste zoon naar het leenhof, voorzien van een volmacht van zijn moeder. Hij verklaart dat hij de baronie van Imde en de heerlijkheden Wolvertem, Rossem en Meuzegem met al wat er bij hoort verkoopt aan de genaamde Korneel Zeghers, griffier van Brussel, voor de som van 230.000 gulden. Korneel Zeghers handelt als tussenpersoon voor prins Eugeen Alexander van Turn en Tassis.

Met de prinsen van Turn en Tassis wordt de laatste periode bereikt in de geschiedenis van de baronie van Imde en de heerlijkheden van Wolvertem, Rossem en Meuzegem. Vier van hen volgden elkaar op als bezitters.

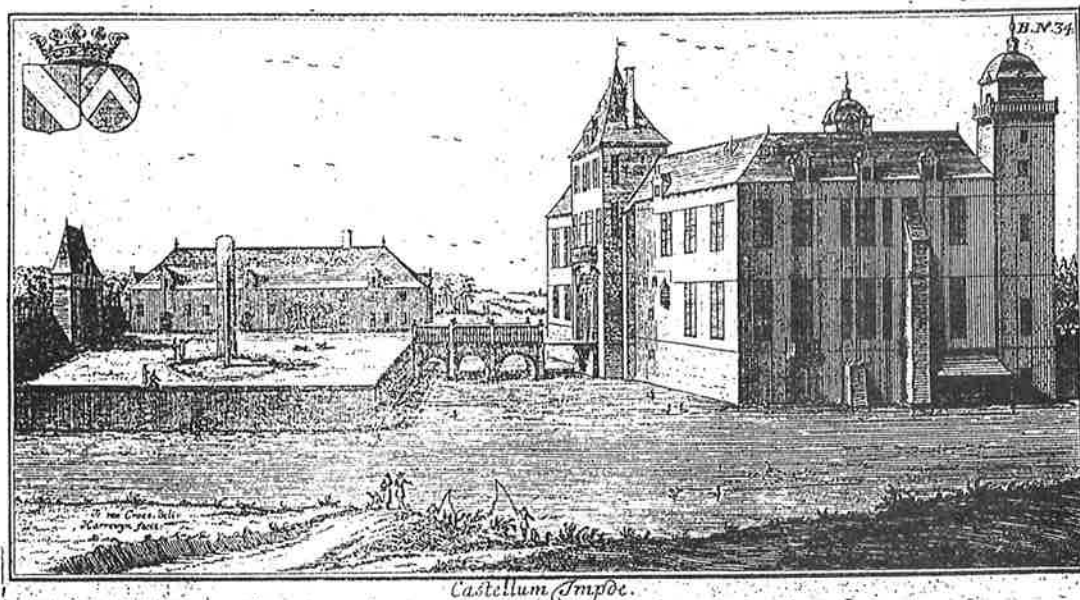

TURN EN TASSIS, BARON VAN IMDE

De eerste Turn en Tassis baron van Imde, tevens 8e Grootmeester der Posterijen, is EUGEN ALEXANDER. Hij is geboren te Brussel in januari 1652 en gestorven te Frankfurt op 21 februari 1714. Tot zijn eer wordt, op 19 februari 1681, de stad en de heerlijkheid Kasteelbrakel tot prinsdom verheven door Karel II, koning van Spanje. Op 4 oktober 1686 schenkt keizer Leopold I hem de waardigheid van prins van het Heilig Keizerrijk. Karel II van Spanje vereert Eugene Alexander met het Gulden Vlies op 9 oktober 1687. Keizer Leopold I geeft uiting van zijn erkentelijkheid t.o.v. zijn Grootmeester der Posterijen door op 4 oktober 1695 diens nakomelingen, geboren of nog geboren te worden, te verheffen tot prinsen van het Heilig Keizerrijk.

Ondanks het feit dat hij een uitgestrekt leengoed bezit in de Nederlanden onderhoudt de prins, en ook zijn opvolgers, weinig betrekkingen met onze gewesten. Als gevolg van de Spaanse Successieoorlogen (1700-1713) verlaat de Tassische Post haar kantoor te Brussel voor Frankfurt (zie ook vorige bijdrage).

Zo zag het kasteel van Imde eruit toen Turn en Tassis het goed kocht.

Eugeen Alexander is tweemaal gehuwd, telkens met een dame van duitse adel : Anna Adelaïde, prinses van Furstenberg - gestorven te Brussel op 13 november 1701 - en Elisabeth Augusta van Hohenlohe-Schillingsfurst - overleden te Frankfurt op 21 september 1711. De prins sterft ook in deze stad op 21 februari 1714.

Op 14 december van dat jaar komt Jan Wouters, drossaard van Wolvertem, naar het leenhof van Brabant om het verhef te doen van beide heerlijkheden in naam van prins ANSELM FRANS.

Prins ANSELM FRANS, opvolger van zijn vader als negende Grootmeester van de Posterijen der Nederlanden, erft alle titels.

Geboren te Brussel einde januari 1681 en er gestorven op 8 november 1739. Is gehuwd met een duitse edelvrouw, Louise Anna Franciska van Lobkowitz, dochter van de raadsheer van keizer Leopold I en Jozef I. In 1725 verwerft hij opnieuw het postgeneraalat tegen betaling van een jaarlijks pachtgeld van 80.000 gulden. Na een jarenlange twist met de Staten van Brabant werd het pachtgeld verhoogd tot 125.000 gulden. In 1724 verwerft Turn en Tassis ook Slozen. Onder het bewind van Anselm Frans kennen de Tassische Posterijen heel wat problemen. Door een ordonantie van 27 augustus 1738 worden de prerogatieven van de stads- en gemeenteboden voor de zoveelste maal ten voordele van de Tassische Posterijen beknot. Als gevolg hiervan ontstaan in verschillende steden van Vlaanderen en Brabant erge onlusten die hard worden aangepakt.

Na diens overlijden volgt ALEXANDER FERDINAND zijn vader op als tiende Grootmeester der Posterijen.

Hij is geboren te Frankfurt op 21 maart 1704 en overlijdt te Regensburg op 17 maart 1773. Alexander Ferdinand oefent zijn functie uit van 1739 tot 1746 en van 1748 tot 1773. De korte onderbreking tussen 1746 en 1748 is het gevolg van de Oosterrijkse Successieoorlog. Onze gewesten worden bezet door Frankrijk m.a.g. dat de postactiviteiten overgenomen worden door de franse administratie;

Op 18 december 1739 geeft Alexander Ferdinand volmacht aan Delvalzolio ten einde de formaliteiten te vervullen voor het leenhof om de beide heerlijkheden in het bezit te nemen. Alexander Ferdinand wordt ridder van het Gulden Vlies benoemd in 1749.

Op 28 februari 1754 overhandigt de prins een lijst, ondertekend en voorzien van zijn zegel, om zich in regel te stellen met een verordening van 20 januari 1753 van

keizerin Maria Theresia. Door deze akte verklaart hij dat het land en de baronie van Imde en de heerlijkheden Wolvertem, Rossem, Meuzegem met alle aanhorigheden, hem in eigendom toebehoren, als één enkel en volle leen van het leenhof van Brabant. De prins beschikt er over de hogere, middel- en lagere rechtsmacht, over het jacht- en visrecht, over toelating tot aanplanting, toezicht van wegen, verbeurdverklaring van de goederen van vogelvrijen, bastaards, enz... Hierbij hoort ook het recht om de drossaard, de meier, zeven schepenen en vier vorsters aan te stellen. Daarbij komt nog de benoeming van de koster van de kerk van Rossem en de benoeming van de kapelaan van het kasteel van Imde.

Dit is meteen de laatste feodale beschrijving van de heerlijkheden van Imde en Wolvertem.

De heerlijkheid van Wolvertem met aanhorigheden en de baronie van Imde verandert een laatste maal van eigenaar in het jaar 1773. Op 14 juni van dat jaar gaat Ferdinand Frans de Fraye, raadsheer van KAREL ANSELM, bij het leenhof het verhef doen van de beide heerlijkheden die de prins erft van zijn vader. Karel Anselm is geboren te Frankfurt op 2 juni 1733 en overlijdt te Regensburg op 13 november 1805. Hij huwt met Augustina Elisabeth, hertogin van Wurtemberg en wordt tot ridder van het Gulden Vlies benoemd in 1775. De elfde Grootmeester der Posterijen deelt eveneens in het prestige van zijn voorgangers. In 1776 verkoopt hij het paleis van zijn familie in Brussel aan markies de Chasteleer. De familie van Turn en Tassis verlaat definitief onze gewesten en Karel Anselm tracht al zijn bezittingen in de Nederlanden van de hand te doen.

Tijdens de Franse Revolutie blijft hij trouw aan de Habsburgers. Een besluit van 9 frimaire an 3 (30 november 1795) ontslaat Turn en Tassis uit het beheer der posterijen en ontnemt hen alle rechten, privileges en titels die zij in de Nederlanden bezitten.

Met de Franse Revolutie eindigt de geschiedenis van de baronie van Imde en van de heerlijkheden Wolvertem, Rossem en Meuzegem. (vervolgt)

F. Coene

NOUS ALEXANDRE FERDINAND PRINCE DE LA TOUR,
Tassis, & du Saint Empire, Comte de Valsassine, Baron d'Impden,
Général Héritaire des Postes dudit Empire & des Pays-bas Au-
trichiens, &c.

Commandons au présent Postillon de transporter en toute dili-
gence de cette Ville à celle d'OSTENDE, l'Ordinaire

POUR LA FLANDRE,

en nombre de Paquets spécifiez au bas de cette, & de prendre attesta-
tion du jour & de l'heure de son arrivée. Part de Bruxelles le 23

Decembre 1744 à 5 heures après-midy
A. F. PRINCE DE LA TOUR ET TASSIS.

PAQUETS.

un sac p.^o Londres,

Heures des Arrivées
& Départs.

*****

NOUS CHARLES ANSELME PRINCE
De la Tour, Tassis, & du Saint Empire, Comte de
Valsassine, Baron d'Impden, Général Héritaire des Postes
dudit Empire & des Pays-Bas Autrichiens, &c. &c.

Commandons au présent Postillon de transporter en toute dili-
gence de cette Ville à celle d'OSTENDE, l'Ordinaire

POUR LA FLANDRE,

en nombre de Paquets spécifiez au bas de cette, & de prendre
attestation du jour & de l'heure de son arrivée. Part de Bruxelles
le 178 à heures

C. A. PRINCE DE LA TOUR ET TASSIS:

PAQUETS.

Vervoersdokumenten van de posterijen met vermelding van de postroute, uren van
aankomst en vertrek en aantal ontvangen en afgeleverde postzakken.

De hoofding van bovenstaande dokumenten verwijst naar de Turn en Tassis
postmeesters ALEXANDER FERDINAND en KAREL ANSELM en o.a. hun titel van
baron van Imde.

OMDAT MEN BLEEF AANDRINGEN... ER ECHT IN GELOOFDE...

Ikzelf hield het voor onmogelijk. Te weinig informatie was voorhanden. Toch bleef men aandringen, want het verlangen was groot om de Gemeenschapsfeesten 1993 op te luisteren met een historische stoet.

Uiteindelijk liet ik mij toch overtuigen en verzamelde zoveel mogelijk van wat tot nu toe werd geschreven over St Brixius-Rode. Prof. J. Verbesselt, A. Wauters, Delestré : al de gekende bronnen werden nagelezen. En het wonder geschiedde ! Tien taferelen kwamen tot stand en eigenlijk kon het zelfs beter, maar een stoet kost geld en een grote dosis moed en doorzettingsvermogen om deze fondsen te vergaren. Maar het lukte dank zij de inzet van een "entoesiast Linde-team" dat niet opgaf en zelfs stroomopwaarts bleef doorgaan. Ik heb ze er voor bewonderd !

Het is dus zover. Op 28 augustus 1993 zullen door de straten van St Brixius-Rode Romeinen marcheren, franse soldaten de streek onveilig maken en zal er op everzwijnen worden gejaagd !

Geen perfectie, wel een uitstraling van wat men met samenwerking kan realiseren !

J. De Cuyper - Cornelissen.

Hierna volgt een beknopte samenvatting van de stoet.

RODE (1152) RODDEN (1182) ROO (1525) ROOIE (dialectvorm)

RODE = "goed ontgonnen"

ST BRIXIUS RODE : Ontegensprekelijk een middeleeuwse parochie uit de eerste helft van de 11e eeuw.

TAFEREEL I.

Er was eens... Romeinse soldaten trokken door Rode. Vele oude stukken, waaronder door wisselagenten gebruikte gewichten, werden hier gevonden.

TAFEREEL II.

Hoe kwam Rode aan St Brixius als patroonheilige ? Volgens Prof. J. Verbesselt mogen wij het ontstaan van onze parochie rond 1007 situeren en gans in het bijzonder door toedoen van Everardus Rudolphus Tornacensis (oud Doorniks geslacht dat verwant was met de tweede tak van Grimbergen) die hier zeer grote belangen had. Dit Doorniks geslacht had een zeer grote verering voor St Brixius. Belangrijk is te weten dat hun bezittingen deze van de nochtans machtige Heren van Grimbergen ver overtrof.

TAFEREEL III

1110 - Stichting van de Abdij van Grimbergen. Door de eeuwen heen zou de Abdij invloed blijven uitoefenen in de parochie.

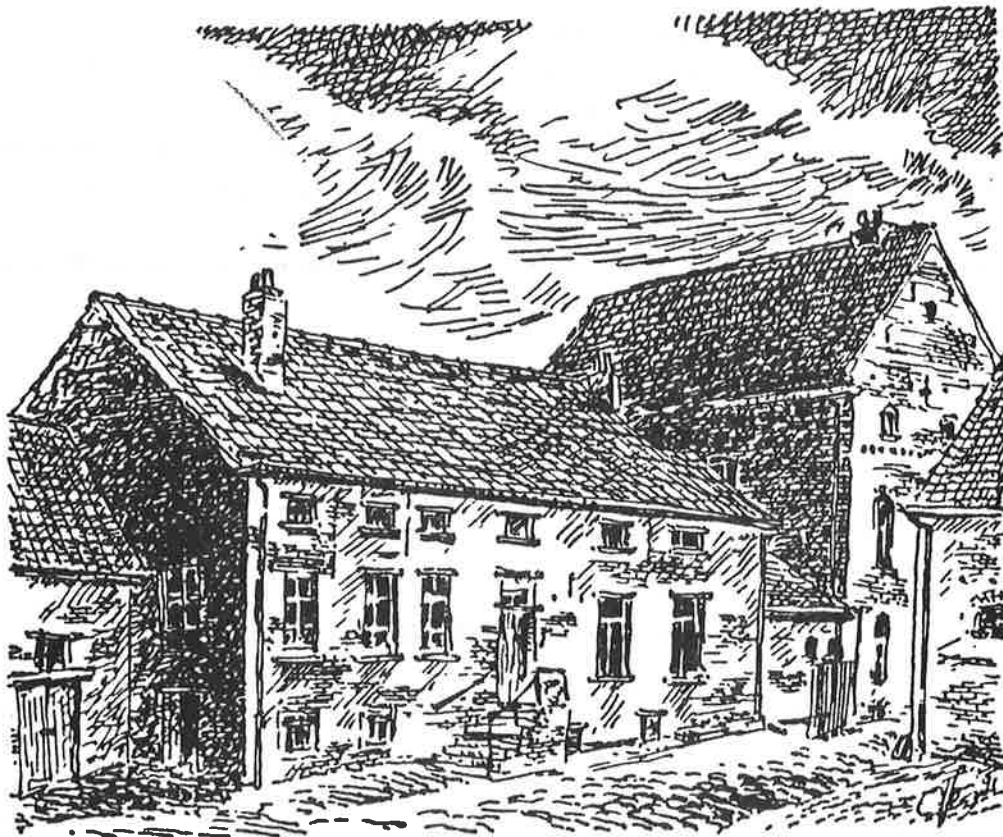

TAFEREEL IV

Het "Hof te Rode".

St Brixius Rode verwierf een zekere belangrijkheid toen de Heren van Grimbergen uit de tak der "Aa" er in de 13de eeuw een verblijf bouwden. Sommigen spreken zelfs over een kasteel. Het eilandje, de "motten" is er nog. De vorm en omringende gracht doen aan een verdedigingspost denken maar helaas konden wij geen enkele afbeelding van dit "kasteel" terugvinden.

Feit is dat de aansluitende gebouwen nog in 1429 dienst deden als jachtpaviljoen, van waaruit jacht werd gemaakt op everzwijnen. Margareta van Beieren die hier in 1427 verbleef, werd er afgehaald door de Amman van Brussel, die haar begeleidde tot aan het Hellegat in Ruisbroek waar zij inschepte om huiswaarts te keren.

Meise-Rode - Hof te Rode

TAFEREEL V.

De Prinsen van Grimbergen.

De Berges waren afstammelingen van de Berthouts. Eugene van Bergen was gehuwd met Florence Marguerite de Renesse, vrouwe van Feluy-les-Ecausines. In 1655 deed graaf Eugene het leenverhef van het land van Grimbergen.

Tijdens deze plechtige inhuldiging te Grimbergen brachten de St Sebastiaansgilden hulde aan hun Heer.

Het oude gildeboekje van de gilde van Rode dateert van 24 juli 1655. De St Sebastiaansgilde bestaat echter al veel langer. Reeds in 1412 zijn er vermeldingen van. Deze boogschutters erkennen nog de "Turn en Tassis" Heeren van Wolvertem, als Hoofden. In 1598 zou in St Brixius - Rode de boogschuttersgilde zijn opgericht.

TAFEREEL VI

De Franse Bezetting.

Op 11 juli 1794, feest van St Norbertus had pastoor Heylen de mis opgedragen in de kerk van Rode. Voor hij naar de Abdij zou terugkeren dronk hij eerst een kop thee in een pachthof rechterover de kerk. Franse huzaren stapten echter het erf op. De pachteres raadde hem aan door de boomgaard te vluchten en zo kon hij ontsnappen aan een bende plunderende soldaten.

In 1818 ging pastoor Heylen op rust. Zijn laatste jaren bracht hij door te St Brixius Rode. De gruwelen en ontberingen hadden zijn lichaam fel ondermijnd. Hij stierf er op 13 februari 1825.

TAFEREEL VII

Na herhaaldelijke pogingen in de 17e en de 18e eeuw werd de parochie Rode in de vorige eeuw eindelijk onafhankelijk.

Priesters die de parochie bediend hebben :

Henricus de Rode (1200)

Gijsen (1649)

Adam (1663)

Motmans (1667)

Heylen (1794)

De la Montagne (1803)

Petrus Boven (1838-1862)

Michel Van Pelcom (1862-1882)

Daniel Meert (1883-1917)

Everard Kielsdonck (1917-1947)

De Belder (1948-1973)

L. Pluimers (1974-1986)

M. De Pauw (1987-

Wie was St Brixius ?

Sint Brixius is de opvolger van Sint Martinus op de bisschopszetel van Tours tussen 397 en 444.

Ondanks meningsverschillen werd Brixius door Martinus toch priester gewijd en deze duidde hem eveneens aan tot opvolger als bisschop.

Sint Brixius- wiens feest op 13 november wordt gevierd- wordt vereerd als patroonheilige van de kinderen, de jeugd en de studenten, van de kleermakers, de rechters en de onschuldig aangeklaagde personen.

TAFEREEL VIII

1870 - Een school wordt opgericht. In 1879-1884, onder het Liberale Ministerie wordt zij nog slechts door een 10-tal leerlingen bezocht. Godsdienst mocht er immers niet meer onderwezen worden. Het is dan dat een vrije school in een landelijk huis opgericht werd. Na 1884 keren de kinderen naar de school terug.

TAFEREEL IX

1942-1944. Henri Storck gebruikt mens en dier om zijn "Boerensymfonie" te creëren. Het landschap van Rode- Oppem en Eversem werd het decor voor zijn film en als een

---

echte meester maakt hij ons duidelijk hoe het leven en het bedrijf van de boeren, innig samengaan met de 4 seizoenen.

TAFEREEL X

De Linde.

Deze boom stond aan de hoek van het Hof ter Kercke (rechtover de kerk). Onder deze boom werd menig meningsverschil beslecht. Het was een soort "gerechtshof" waar voor elk probleem een oplossing moest worden gevonden. De oude boom verdween.

Slot van het historische gedeelte.

DE UITSTAP NAAR BOKRIJK

Doodmoe, maar met een tevreden gevoel liet ik mij in de zetel van onze bus neervallen. Tevreden is misschien iets te zacht uitgedrukt want het was mooi geweest en echt leerrijk tegelijk. Ik dacht dat ik het eerder al had gezien, en dat was ook zo, maar er is wel één en ander veranderd sindsdien. Het geluk was met ons, want er was uitzonderlijk een oude kermis opgesteld die maar veertien dagen zou blijven. Er was een internationaal gezelschap aanwezig met oude molens. Een juweel van een engelse paardemolen (ongeveer 150 jaren oud) een "kakkewalg" een "balançoire" (zoals we dat toestel in het mooi nederlands noemen) in bootvorm van italiaanse makelij, een hollands wafelhuis, een belgische danstent van de jaren twintig enz. Ernaast de prachtige rozentuin in volle bloei !

En dan de vele oude hoeven met onder elk dak weer een nieuwe verrassing. Ik heb er veel erkend; zaken die ook in mijn living en in mijn huis voorkomen (voor insiders) maar toch ook altijd weer dat andere...

Spijtig dat niet meer mensen zichzelf de kans hebben gegund om dezelfde ervaringen mee te maken.

Hopelijk volgen nog meer dergelijke initiatieven.

Er blijft nog wel de vraag wat één van onze Berlaleden achter "die haag" heeft gezien of gedaan ?!!

J. Cornelissen - De Cuyper

THOMAS - PHILIPPE, KARDINAAL d'ALSACE.

Thomas - Philippe de Hennin-Liétard, gezegd d'Alsace, graaf van Boussu, werd gedoopt in de Kapellekerk te Brussel op 13 november 1679. Hij was de tweede zoon van Philippe-Louis d'Alsace, prins van Chimay en van Anne-Louise Verreycken, barones van Imde. "De plechtigheden van het doopsel" werden nochtans te Imde voltrokken einde augustus 1680 door E.H. N. Coppens, pastoor van Meuzegem in de kapel van het kasteel.

Hij verbleef tijdens zijn jeugd op het kasteel te Imde. Zijn vader overleed op 25 maart 1688, Thomas-Philippe was toen 9 jaar oud. Vader had een testament opgemaakt in akkoord met zijn vrouw. Moeder kwam hierdoor in het bezit van de Heerlijkheid Wolvertem en de baronie Imde. Haar oudste zoon Lodewijk Antoon volgde zijn vader op.

De negenjarige oorlog (1688-1697) was uitgebroken ; vreemde legerbenden trokken door ons land. Zij moordden en staken de oogst in brand. Zij beroofden de inwoners van hun voedsel, geld en waardevolle bezittingen. Weldra werden hongersnood en ondervoeding de ideale voedingsbodem voor pest, cholera en vele andere ziekten. Onze voorouders gingen op zoek naar een oplossing, die zij meenden te vinden bij de Moeder Gods. Voor onze streek was het de boskapel bij Imde om hen te verlossen ;

"van dieverse qualen ende sieckten".
door "de devotie ende waere geloove."

Omwille van de grote volkstoeloop besloot pastoor Herman de Munck uit Wolvertem een grotere kapel te bouwen. Op 18 juni 1695 werd de eerste steen gelegd van de Boskapel door Prinses de Chimay. Zij was de eigenares van de grond.

Waren ook aanwezig de Prinses de Vaudemont, kasteelvrouwe van Dilbeek, ook Prelaat Joost Bassery van de abdij van Grimbergen, Pastoor Herman de Munck en nog vele andere Heren. Bij de godsvruchtige menigte waren ook de kinderen van de Prinses.

In deze troebele tijd begon de jonge Thomas-Philippe zijn studies aan het Jezuietencollege te Brussel.

Pastoor De Munck schrijft :

"Op 2n. Juli 1695 is het Beldt solemneel gedragen uit ons kerk
naar het begost capelleken dat hoogh comen was tot 10 oft 12 voeten,
en aldaar gestelt eenen dagh en eenen nacht.

"Sedert mits de kwade maren loopen en ten lesten de Bombarderingen
van Brussel als het Beldt in onze kerk blijven moest en ghestopt worden.

"Daernaer in 't selve jaer als het coorke van de capelle onder het
tack stond en op onse lieve Vrouwe gheboorte met order en permissie
dat ick daar misse doen.

Omwille van het oorlogsgevaar werd het Mariabeeld terug naar de kerk gebracht en veilig weggeborgen. Van 13 tot 15 augustus werd Brussel beschoten door de kanonnen van de Franse Maarschalk de Villerroi. Er lagen 4000 huizen in puin, de Grote Markt was volledig verwoest.

Om aan de nieuwgebouwde kapel een bestendig karakter te geven, schonk Prinses de Chimay de grond waarop de nieuwe kapel stond, alsook nog een strook grond rond de kapel, met een breedte van 3.25 m. Verder schonk zij nog verschillende misgewaden, een tabernakel, een kelk en een ciborie, versierd met haar persoonlijk familiewapen. Deze giften werden aangevuld met twee renten ; een eerste van 50 gulden voor het onderhoud van de kapel, de andere ten bedrage van 300 gulden voor het opdragen van de wekelijkse missen.

Prins Karel-Lodewijk-Antoon verkocht op 18 januari 1700 met toelating van zijn moeder de gronden en eigendommen te Wolvertem aan Korneel Seghers. De echte koper is wel Prins - Eugeen Alexander van Turn en Tassis, hij betaalde de prijs van 230.800 gulden.

Hiermee verliet het geslacht van Chimay, de Baronie Imde en de Heerlijkheid Wolvertem. Zo komt ook een einde aan de luisterrijke periode van "de Verreyckens", die opkammen van de burgerstand tot de hoogste adelstand. Zij hadden belangrijke taken in het staatsbestuur van de Spaanse Nederlanden.

Ondertussen werd de jonge Thomas-Philippe op 13 juli 1696 proost van de kathedraal te Gent. Nadien ging hij nog filosofie studeren te Keulen. Hij behaalde een doctortitel in de filosofie en de theologie te Rome aan het "Gregorianum" op 28 augustus 1702.

Priester gewijd te Rome op 15 oktober 1702, kwam hij terug te Gent. Als Jezuiet bond hij de strijd aan tegen het jansenisme. Deze actie werd geleid door de aartsbisschop Hubertus Guilelmus de Precipiano. (1690-1711). Wij staan hier voor een onchristelijke theologische strijd die officieel tot 1748 zou duren ; een eeuw vol onvruchtbare, rampzalige twisten die Jansenius (*) zelf nooit voorzien of gewild heeft en waarbij van christelijke liefde en eerbied voor andere opvattingen nog nauwelijks meer sprake kon zijn.

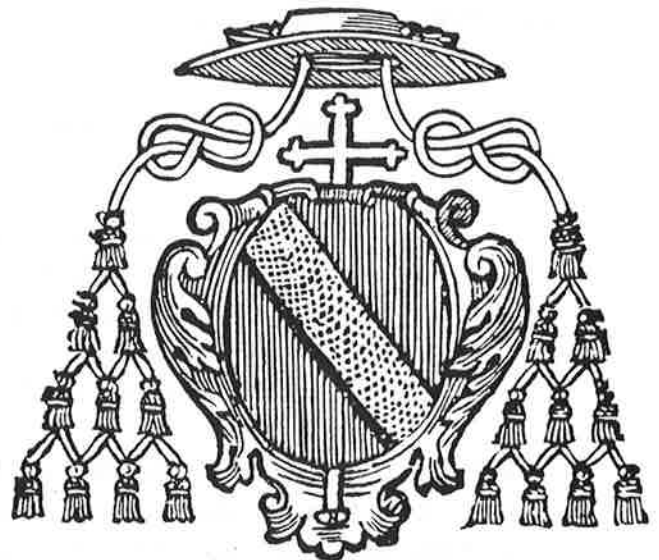

Volgens deze leer is de menselijke wil door de erfzonde grondig verzwakt, zodat hij onder de invloed van de "aardse lust" noodzakelijk het kwade doet, maar onder invloed van de genade onweerstaanbaar het goede doet. Christus geeft echter deze genade slechts aan voorbestemden. Pas na lange voorbereidingen mag men de sacramenten ontvangen.

Verschillende bisschoppen en priesters en invloedrijke personen kozen partij voor het jansenisme. De Jezuïeten gingen direct in de aanval en zij bestreden met verbetering deze dwaling. Slechts na herhaalde pauselijke veroordelingen werd deze ketterij overwonnen.

Van april 1709 af werd Thomas-Philippe voorgesteld voor het bisdom Brugge. Ondertussen ging hij opnieuw naar Rome en verbleef er tot 1712 als ere-kamerheer van Clemens XI, nadien als prelaat. Daar de politieke toestand lange tijd zijn benoeming te Brugge tegenwerkte en zelfs belette, benoemde Clemens XI hem tot bisschop van Ieper op 20 oktober 1713.

Keizer Karel VI weigerde deze keuze, daar de paus geen rekening had gehouden met zijn benoemingsrecht te Ieper. Maar hij stelde zelf op 3 maart 1714 voor, hem als aartsbisschop van Mechelen te benoemen. Op het Consistorie van 16 december 1715 werd hij als dusdanig benoemd. Thomas-Philippe werd dan op 19 januari 1716 te Wenen gewijd door Nuntius Giorgio Spinola in de professiekerk van de Jezuïeten in tegenwoordigheid van het Keizerlijk hof. Twee oud-studenten van het "Collegium Germanicum", beiden bisschoppen hielpen bij deze wijding.

De blijde intrede had plaats te Mechelen op 15 maart 1716. Op 18 april werd hij benoemd tot lid van de Raad van State. Bij het begin van zijn episcopaat was de grootste moeilijkheid wel de strijd tegen de jansenisten. Deze weigerden zich te onderwerpen aan de pauselijke bul "Unigenitus". Het lukte hem zijn seculiere en reguliere geestelijkheid te winnen voor deze bul.

In 1718 publiceerde hij de lijst van al deze getuigenissen in zijn "Acta Ecclesiae Mechliniensis", uitgegeven in 1719. Hij stelde zich niet tevreden met alleen in zijn aartsbisdom of Oostenrijkse Nederlanden het jansenisme te bestrijden. Hij onderhield nauwe contacten met de paus en de staatssecretaris om het pauselijk standpunt in Frankrijk en in Holland te ondersteunen.

Keizerin Amelia zond hem op 3 februari 1719 een brief om zusters van Visitatie te zenden, voor het nieuwe klooster te Wenen.

(*) *JANSENIUS, of Cornelis Jansens geboren te Acquoy bij Leerdam, 28 oktober 1585, Nederlands godsgeleerde en bisschop. Hij overleed als Bisschop van Ieper, op 6 mei 1638.*

Paus Clemens XI zal hem tot kardinaal verheffen tijdens het Consistorie van 29 november 1719. Hij was de eerste aartsbisschop van Mechelen na Granvelle, die deze hoge eer te beurt viel. Bij sociale troebelen in december 1720 onderhandelde de kardinaal met de Oostenrijkse Keizer. Zijn inspanningen werden beloond. De burgers van Mechelen werden gespaard voor de woede van de Keizer.

Begin april 1721, bij de dood van de paus ging hij naar Rome, om deel te nemen aan de verkiezing van Paus Innocentius XIII. Hij bleef te Rome tot 17 maart 1722 en nam actief deel aan de vergaderingen van de congregaties van de immuniteit en de propaganda.

Hij zou nog eens in 1740 naar Rome gaan, om de verkiezing van Paus Benediktus XIV.

In een verslag van 1721, gaf hij een algemeen beeld van de toestand in zijn diocees, hij had het aartsbisschoppelijk paleis te Mechelen laten herstellen, en verkoos Mechelen boven Brussel. Hij had de 405 pastorijen van zijn bisdom bezocht : 349 waren toevertrouwd aan seculiere en 56 aan reguliere geestelijken. Hij liet het seminarie herbouwen voor de 90 studenten in de theologie.

Hij zette zich af tegen de "Aufklärung" een wijsgerige richting die streefde naar een grenzeloze heerschappij en een bevrijding van de bovennatuurlijke dogma's. Hierdoor werden de voorrechten van de standen aangetast ; de kerk en de staat werd ondergeschikt om deze op een rationele manier te organiseren tot een moderne staat.. De kardinaal werd stilaan verplicht tot toegevingen vooral tijdens het laatste deel van zijn episcopaat.

Prinses Anna-Louise Verrijcken, zijn moeder zal overlijden te Mechelen op 22 april 1729.

Niettegenstaande zijn drukke bezigheden in de Oostenrijkse Nederlanden en zijn Europese zendingen, vond hij nog de tijd om zich speciaal met het kerkelijk leven van de parochies van Wolvertem bezig te houden. Hij had er immers zijn jeugd doorgebracht.

In 1724 deed de Prins van Turn en Tassis aan de Kardinaal het voorstel de stichting van de Boskapel te versmelten met deze van het kasteel te Imde, voor een grotere stichting van ongeveer 600 gulden. Men zou dan een dagelijkse mis kunnen opdragen. Het bisdom kon op dit voorstel niet ingaan.

In 1744 besloot de aartsbisschop vier wekelijkse missen en twee jaargetijden te stichten.

"Sijne Eminentie onsen Aertsbisschop, prins van Chimaye heeft eene groote somme geld getelt aan onse abdije tot eeuwige fondatie van Carolus Verreycken ende Margareta van Schoonoven, sijnen grootvader en grootmoeder, welke "ad cornu epistolae" van onsen grooten altaer begraven sijn."

De som die de kardinaal betaalde aan abt Van Eesbeeck van Dielegem bedroeg ongeveer 6000 gulden. Dank zij dit geld kon de abt twee onderpastoors toevoegen voor de dienst van onze vier kerken, zodat de eredienst regelmatig kon gevierd worden.

Nogmaals kregen wij de Fransen op bezoek. (1746-1749). De legers van de Maarschalk van Saksen trokken Mechelen binnen. De kardinaal ontving koning Lodewijk XV, met de grootste waardigheid op 15 mei 1746; met een rede en een "Te Deum" in de metropool. De Franse Koning beval hem ook te bidden als dank voor zijn overwinning bij de val van Antwerpen.

Op 5 januari 1759 overleed de Kardinaal d'Alsace te Mechelen, in de ouderdom van 79 jaar, na een leven van wijs beleid, waarbij hij steeds de belangen van de Kerk verdedigd had. De kardinaal was een heel belezen man, hij had een goed gevulde bibliotheek. Hij bezat een latijnse bijbel op perkament uit de 12de eeuw, een andere ook op perkament uit de 14de eeuw. Verder een boek over het concilie van Trente. Een manuscript ter heiligverklaring van de Jezuiet Jan Berchmans opgesteld in het latijn. Al zijn bezittingen schonk hij aan het Seminarie te Mechelen.

=====

In 1792 zal te Oppem, Engelbertus Sterkx het levenslicht zien. Deze pachterzoon zal het ook tot Kardinaal(1832-1867) brengen. Hierdoor zal onze gemeente samen met Mechelen twee kardinalen leveren aan de Belgische kerkgemeenschap.

BIBLIOGRAFIE.

1. *Geschiedenis van België en van onze tijd, door M. Dierickx, Antwerpen, Nederlandse Boekhandel, 1969.*
2. *De kapel van O.L.V. Behoudenis der Kranken te Wolvertem. Wolvertem, Julien Jamaer, 1909.*
3. *De devotie tot Onze Lieve Vrouw, Behoudenis der Kranken en de kapel te Wolvertem, door Jaak 't Kint, 1958.*
4. *Momentopname uit de geschiedenis van de Katholieke Kerk. door Robrecht Boudens, Averbode, Altiora, 1987.*
5. *Geschiedenis van Wolvertem, door Jaak 't Kint, abdij Affligem, 1978.*
6. *Mechelen 4 Eeuwen aartsbisschoppelijke stad. Catalogus tentoonstelling, Mechelen, 1961.*
7. *Twintig eeuwen Vlaanderen, uitgave van Heideland-Orbis. Hasselt, 1973.*

Michel Van den Broeck.

INHOUDSOPGAVE

Een terugblik of iets meer	R. Moerenhout	blz. 1
Het Hof van Meise	E. Van Hemeldonck	blz 2 - 5
Turn en Tassis in Wolvertem	F. Coene	blz 6 - 10
Omdat men bleef aandringen... er echt in geloofde	J. De Cuyper - Cornelissen	blz 11 - 14
De uitstap naar Bokrijk	J. De Cuyper - Cornelissen	blz 14
Thomas-Philippe, Kardinaal d'Alsace	M. Van den Broeck	blz 15 - 20
Inhoudsopgave		blz 20

**drukkerij - copy center
de cuyper
brusselsesteenweg 62
1860 meise**

wenst berla een succesvol werkjaar

tel 02/269.29.51

**beenhouwerij jean de meuter
's herenweg 1
st brixius rode
tel. 02/269.14.76**

uit sympathie

berla wordt gesteund door

**zakenkantoor bogaerts
boechtstraat 15 - 1860 meise
tel. 02/269.99.70**

**R U I M T E
I N J E
B A N K Z A K E N .**

**f. de weerd
nieuwelaan 110
1860 meise
tel. 269.01.63**

ASLK

ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRETEKAS

kwaliteit is belangrijk !

**hoogstraat 1
1861 wolvertem
tel. 269.00.40**

**boechtstraat 21
1860 meise
tel. 269.08.93**

**agentschap meise
j. lombaerts
boechtstraat 28 - 1860 meise
Tel. 02/ 269.11.93**

**agentschap wolvertem
thierry van praet
hoogstraat 6a - 1861 wolvertem
tel. (02) 269.00.74**

Gemeentekrediet

MET MIJN BANK KOM IK VOORUIT.
